

Posudek vedoucího bakalářské práce – akademický rok 2020/2021

Autor: Jan Eršil **Forma studia:** denní **Obor:** Prezentace a ochrana kulturního dědictví
Název práce: Šlechtické znaky na stavebních památkách v okrese Rychnov nad Kněžnou

Vedoucí BP: prof. PhDr. Ondřej Felcman, CSc.

Oponent BP: PhDr. Zdeněk Beran, Ph.D.

Bakalářská práce Jana Eršila je zaměřena na inventarizaci a zhodnocení šlechtických znaků dochovaných na stavebních památkách ve východočeském okrese Rychnov nad Kněžnou. Vznikla v mém semináři stejně jako řada dalších prací vázaných k erbovním nálezům z dalších českých okresů. Autor se současně snaží osvětlit širší historické, heraldické a stavební souvislosti jednotlivých nalezených znaků. Podařilo se mu nalézt a většinou určit 133 znaků na stavebních památkách vyskytujících se ve 32 lokalitách rychnovského okresu. V porovnání s jinými východočeskými a středočeskými okresy je to vysoce nadstandardní množství znakových nálezů. Počet rodů, kterým znaky náleží, činí 44. Nejvíce znaků po sobě zanechali příslušníci rodu Libštejnských z Kolovrat (22; dva další znaky patřily příbuzné větvi Krakovských z Kolovrat), hrabata ze Šternberka (15) a Zárubové z Hustířan. Následují knížata Colloredo-Mannsfeld (11), rod Kinských z Vchýnic a Tetova (8) a po sedmi znacích náleží hrabatům z Bubna-Litic a hrabatům ze Starhemberka. Časový rozsah nálezů je značný – představuje rozpětí od přelomu 15. století a 16. století (znaky pánů z Pernštejna) až po 21. století.

Téměř polovina znaků – 62 byla nalezena ve třech obcích – v Častolovicích, které s počtem 23 znaků dominují, Rychnově nad Kněžnou (21) a Kostelci nad Orlicí (18). Nálezy, které autor popisuje a obrazově dokládá, jsou výsledkem provedeného terénního výzkumu. Prvotní orientaci mu sice poskytla odborná literatura a její studium, ale vzniklý nálezový soubor s obrazovou dokumentací je zásluhou autora. Kvalitně provedená inventarizace dochovaných znaků je základní podmínkou další práce, ani v ní student nezklamal.

Práce Jana Eršila obsahuje standardní úvod s vymezením cílů výzkumu, popisem sledovaného okresu a solidním přehledem využití literatury. Vyzdvihnout je třeba využití početného souboru odborných prací historického, uměleckohistorického, genealogicko-heraldického a prací místopisného rázu vázané k oblasti Rychnovska. V příloženém seznamu odborné literatury lze nalézt Sedláčkovy *Hrady, zámky a tvrze...*, nebo druhý díl *Českomoravské heraldiky* od téhož autora. Kromě odborné literatury a souboru nalezených znaků získal Jan Eršil důležité informace i na internetových odborně směřovaných zdrojích. Vytknout lze jediný fakt, že student v úvodu neupozornil, že genealogické medailonky rodů a blasonování jejich znaku jsou při častém jejich výskytu v různých obcích okresu logicky zařazeny do textu jen jednou a vždy jsou umístěny v kapitole o lokalitě, která představovala nejdůležitější majetek daného rodu. V textu autor naštěstí odkazuje na příslušnou stránku, kde se lze s rodem a jeho znakem seznámit.

Hlavní část textu tvoří rozbor znakových nálezů členěný abecedně podle obcí do kapitol. V kapitolách o nalezených znacích postupuje autor podle jednotného schématu: lokalita – stavební památka – znakový nález – šlechtický rod – jeho znak. Autor zároveň přidává vysvětlení, v jakém pořadí jsou řazeny v rámci každé obce jednotlivé typy památek. Práce je přehledná, krátce jsou uvozujícím textem popsány dějiny obce s důrazem na jejich bývalé majitele. Vnitřní struktura kapitoly potom obsahuje stručnou informaci o vzniku a historii kulturní památky, na níž je dochován konkrétní nález/nálezy, poté se text zaměřuje na nalezený znak či znaky, kdy upřesňuje ve schematicky shodné podobě umístění znaku, jeho dataci, materiál, z kterého je nález zhotoven, popis zachovaného znaku a konečně se věnuje rodu,

kterému znak patřil, a popisuje jeho úplný znak. Texty zahrnují podstatné informace a umožňují jistou komparaci již v průběhu čtení.

Celkové shrnutí získaných výsledků provádí J. Eršil v závěru práce. Poznatky jsou porovnány v různých vazbách s uvedením četnosti výskytu: počet nálezů / počet obcí; počet nálezů / doba jejich vzniku; počet nálezů / počet rodů; počet nálezů / typ památky; počet nálezů / typ materiálu. Kvantitativně je zhodnocen počet aliančních znaků (nejvíce jsou v nich zastoupeny znaky Zárubů, Starhembergů a Šternberků) a provedeno porovnání podoby znaků (erb s veškerou heraldickou výbavou versus znak pouze v podobě štítu a koruny).

V závěru práce je odkazováno na dvě tabulky a tři grafy, které ke shrnutí věcně náležejí. V první tabulce jsou zařazeny znakové nálezy podle doby vzniku, druhá poskytuje souhrnný přehled nalezených znaků v jednotlivých obcích a přiřazuje k nim jejich nositele. Lze se tak přehledně seznámit s umístěním znaků jednotlivých rodů v konkrétních obcích. V třech grafech je přehledně znázorněno zastoupení rodů podle národnosti; výskyt znaků na různých typech objektů a druhy materiálů, z nichž byly znaky zhotoveny.

Dále práce obsahuje seznam grafů a tabulek, seznam literatury a internetových zdrojů a seznam obrazových příloh. Obsáhlý soubor zahrnuje fotografické obrázky všech nalezených erbů. Pro orientaci ve znakové příloze slouží číselné označení obrázků uvedené u příslušného textu. Fotografické obrázky jsou provedeny kvalitně a zdařile prezentují kulturní a estetickou kvalitu erbovních památek. Některé z nich (mnohé ze znaků hrabat Šternberků, Zárubů z Hustířan, Kinských, Bubna-Liticů a Kolovratů) se honosí výrazně uměleckým provedením a přímo symbolicky reprezentují moc a bohatství svých nositelů.

Ke stylistické a gramatické podobě práce nemám připomínky. Kromě několika drobných překlepů jsem neshledal žádné gramatické či slohové poklesky. Jazyková redakce byla tedy zjevně provedena v patřičné kvalitě.

Na závěr mohu s potěšením ocenit systematickosti průzkumu terénu, jehož rozsah si z hlediska počtu nálezových míst vynucoval značné množství času, pozornosti i finančních nákladů, a také poctivou snahu zadané téma co nejlépe zpracovat. Student Jan Eršil zvládl nároky kladené na závěrečnou práci v bakalářském studijním oboru *Prezentace a ochrana kulturního dědictví* ve vysoké kvalitě, a proto doporučuji jím předloženou bakalářskou práci k obhajobě. Práci doporučuji ohodnotit stupněm

V Praze 23. května 2021

prof. PhDr. Ondřej Felcman, CSc.